

บทที่

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิต เพราะเป็นรากฐานสำหรับช่วยให้บุคคลสามารถก้าวไปสู่ความสุขความเจริญอันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อทั้งตนเองและส่วนรวม โดยจะช่วยพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความประพฤติ การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นนโยบายที่รัฐบาลทุกสมัยกำหนดให้มีอยู่ในแผนพัฒนาประเทศทุกระดับโดยมีความตระหนักว่าการพัฒนาการศึกษาเป็นกลวิธีที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติสืบไป แต่เนื่องจากการศึกษามีความสัมพันธ์กับสุขภาพอย่างใกล้ชิด และยากที่จะแยกออกจากกันได้ เพราะในชีวิตของคนเราจำเป็นต้องศึกษาเพื่อดำรงไว้ซึ่งสุขภาพ และเพื่อปรับปรุงส่งเสริมสุขภาพให้ดียิ่งขึ้น แต่ขณะเดียวกันคนเราก็จำเป็นต้องมีสุขภาพที่สมบูรณ์ด้วย เพื่อที่จะช่วยให้ศึกษาเล่าเรียน และใช้การศึกษาที่ได้รับไปนั้นให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย (สุชาติ โสมยระธูร 2525:2)

โดยทั่วไปเป็นที่ยอมรับกันว่าการพัฒนาสุขภาพของเยาวชนที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรใช้โอกาสที่มีอยู่ในโรงเรียน ถ่ายทอดความรู้ทางด้านสุขภาพ สร้างแนวคิด ค่านิยม เจตคติ และการปฏิบัติที่ถูกต้องจนเกิดสุขนิสัยให้กับเยาวชนในวัยเรียน (วารุณี สุรสิทธิ์ นิภา มบุญปิฎก และ ชนิษฐ์ วโรทัย 2519:1) การสร้างเสริมสุขภาพที่ดีแก่เด็กจึงจัดเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างหนึ่งของโรงเรียน ซึ่งปรากฏอยู่ในแผนการศึกษาแห่งชาติทุกระดับ โดยเฉพาะแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่เกี่ยวกับสุขภาพไว้ว่า "ให้มีบุคคลที่ดี มีสุขภาพและอนามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ" (กระทรวงศึกษาธิการ 2519:1) ฉะนั้นในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพดีนั้นวิชาที่มีบทบาทสำคัญมากวิชาหนึ่งก็คือสุขศึกษา เพราะการเรียนการสอนสุขศึกษาย่อมทำให้ผู้เรียน

มีความรู้และเจตคติที่ดีทางด้านสุขภาพ ตลอดจนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันเพื่อให้สุขภาพดี ด้วยเหตุนี้วิชาสุขศึกษาจึงได้รับการบรรจุอยู่ในหลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามาเป็นเวลาช้านาน

กระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มบรรจุวิชาสุขศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5) เมื่อพุทธศักราช 2518 โดยจัดให้เป็นวิชาบังคับอยู่ในหมวดพลานามัย ครั้นต่อมาก็ได้มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน วิชาสุขศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 จึงได้รับการปรับปรุงโครงสร้างและเพิ่มเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความสนใจและความต้องการทางด้านสุขภาพของนักเรียนมากขึ้น สำหรับจุดมุ่งหมายที่สำคัญของวิชาสุขศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 นั้น ได้ระบุไว้ว่า เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนมีความรู้และเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องสวัสดิภาพและสุขภาพของตนเองและส่วนรวม สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นสุขนิสัย/จะเห็นได้ว่าการมุ่งหวังให้นักเรียนบรรลุผลดังกล่าว ครูผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงถึงตัวนักเรียนเป็นประการสำคัญ การจัดดำเนินการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหาวิชา กิจกรรม อุปกรณ์ และการประเมินผลการเรียนการสอน จึงควรเป็นไปเพื่อสนองความจำเป็นและความต้องการทางด้านสุขภาพของนักเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523: 57)

ในอดีตที่ผ่านมาการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะได้เล็งเห็นความสำคัญของสุขภาพโดยการขยายการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาให้สูงขึ้นถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก็ตาม แต่ปัญหาในการเรียนการสอนสุขศึกษาก็ยังมีเพิ่มมากขึ้น ซึ่ง สมจิตต์ สุพรรณหัตถ์ (2521: 46-49) ได้กล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาในโรงเรียนมัธยมว่า

ครูผู้สอนวิชาสุขศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ มิได้เรียนรู้ทางสุขศึกษาโดยตรง จึงไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาสุขศึกษา วิธีสอนที่จะให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก็ทำได้ยาก ซึ่งบางครั้งต้องการให้นักเรียนเห็นของจริงหรือสภาพความเป็นจริงก็ทำไม่ได้ รวมทั้งการประเมินผลก็ไม่สามารถวัดได้ตามเกณฑ์

นอกจากนี้จากการนิเทศและติดตามผลวิชาสุขศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา (2525-2527: 3) ยังพบว่ามีปัญหาเนื่องจากเด็กไม่สนใจเรียน คำว่าเรียน มีหลายเล่ม แต่ละเล่มก็ขัดแย้งกัน เนื้อหาซ้ำซ้อนน่าเบื่อหน่ายและมีรายละเอียดมากเกินไป โรงเรียนขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน ครูผู้สอนไม่มีคุณวุฒิทางสุขศึกษา และไม่ชอบสอน

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเกิดจากตัวครูผู้สอน เนื้อหาวิชา กิจกรรม อุปกรณ์ หรือการประเมินผลการเรียนการสอนก็ตาม ส่วนแต่มีอิทธิพลซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้เรียนเป็นอันมาก กล่าวคือ ทำให้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพของนักเรียนได้ การแก้ปัญหา ดังกล่าวจำเป็นต้องปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยจะต้องคำนึงถึงตัวนักเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ ครูสุขศึกษาจึงควรรักษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาของนักเรียน เพราะข้อมูลเหล่านี้ จะเป็นรากฐานในการเลือกเนื้อหาวิชาและกระบวนการทางการศึกษา เพื่อช่วยให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ได้ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ผู้วิจัยทำงานเกี่ยวข้องกับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา ได้ตระหนัก ถึงปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างดี ประกอบกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 เพิ่งเริ่มใช้เมื่อ พ.ศ. 2524 ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรวิชาสุขศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายจึงยังมีผู้รวบรวมไว้ไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน สุขศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ×

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรระดับชั้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม. 4-5-6) ปีการศึกษา 2528 ในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร

2. ผู้วิจัยศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับตัวแปรระดับชั้นเท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในครั้งนี้ ศึกษาจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยถือว่านักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบตามความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง เพราะฉะนั้นความคิดเห็นที่ได้จะถือว่าเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เชื่อถือได้

คำจำกัดความในการวิจัย

วิชาสุขศึกษา หมายถึง วิชาบังคับตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในกลุ่มพหุนามัย ซึ่งกำหนดให้เรียน 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพ ทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา ที่เปิดสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2528 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร

การเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ

อุปกรณ์การเรียนการสอน หมายถึง เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้การเรียนการสอนเข้าใจง่าย และเกิดการเรียนรู้ได้ดี เช่น ภาพยนตร์ สไลด์ รูปภาพ ของจริง ฯลฯ

ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกหรือแนวความคิดเกี่ยวกับความจำเป็นที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยไม่มีการชักนำหนักดูว่าผิดหรือถูก ในที่นี้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นได้มาจากการแสดงออกในการตอบแบบสอบถาม

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย